

Innsikt i å leve med kreft

Birgitte Frøyset, Bodil Margrete Dale, Evelyn Gullaksen et al.
Memento mori – husk, du skal dø
 255 s, ill. Horten: Publicom forlag, 2013.
 Pris NOK 379
 ISBN 978-82-92526-86-6

I etterkrigstiden er både forekomst og overlevelse av kreftsykdom snart tredoblet. På mange måter er kreft i ferd med å bli en kronisk sykdom. Samtidig er fortsatt kreft og død nært forbundet – kreft griper sinnet på en annen måte enn andre sykdommer. Det er neppe tilfeldig at vi har fått noen av de sterkeste pasient- og pårørende-beretningene i helselitteraturen nettopp fra de som er berørt av kreft: *Regines bok* av den unge kreftsyke Regine Stokke, *Idas Dans* av Gunnhild Corwin som levde med sin døende datter, og *Veien til Karlsvogna*, der journalist Jon Magnus beskriver de siste månedene med sin kreftammede kone.

Memento mori – husk, du skal dø er skrevet av seks kvinner rammet av brystkreft. Boken er blitt til etter en idé fra Novartis og utviklet i samarbeid med Brystkreftforeningen. Hensikten er å skape større åpenhet rundt og forståelse for de kreftammedes situasjon. Det første som slår meg, er arbeidet som er lagt i utformingen. Omslag, typografi – og ikke minst bildene – er en estetisk nytelse. Språket er enkelt og lettest.

De seks kvinnene er lett å identifisere seg med. Det er tydeligvis lagt ned et arbeid for å finne fortellerstemmer som kan uttrykke et utsnitt av de som lever med brystkreft. Både i alder og i sosial bakgrunn er de representative. Kvinnene forteller nøkternt og nært om sin situasjon, forholdet til de nærmeste, sykdom og død. Hele bokprosjektet er preget av en stor respekt for de seks kvinnene som er oppført som forfattere. Har respekten likevel vært for stor? Bildene og teksten går sammen i en helhet som er vakker og dempet, men som mangler den rå, direkte følelsen av å bli involvert, som de tre ovennevnte beretningene gir.

Styrken er at vi møter kvinner som lever i uvissheten. Vil jeg overleve? Vil jeg dø – i så fall når? Samtidig gjør et tilsynelatende fravær av en helhetlig fortellerstemme og en redaktør (i alle fall er ingen redaktør eller redigeringsaktivitet nevnt) at fortellingene etter hvert sliter noe med mangel på variasjon. De unike skjebnene og profilene blir ikke tydeliggjort, noe som blant annet skyldes at fortellingene blir presentert på omtrent samme måte. Dette fører til at en bok som i utgangspunktet skulle være en sterk opplevelse, mister noe av temperaturen underveis.

Som leser merker jeg et forløsende øyeblikk på slutten, der en av kvinnene kommer med et hjertefølt utbrudd mot de mange utsagnene om «å tape kampen mot kreften», som om kreft skulle være en konkurranse. Da stiger temperaturen og gir noe av den forløsningen og det direkte blikket inn i en menneskeskjebne som man ellers kan savne.

Uansett er boken et sterkt og viktig dokument som vil kunne gi innsikt og inspirasjon til en bred lesergruppe. Som et dokument som gir innsikt i hvordan det er å leve med kreft, hvordan det er å vite at man skal dø, men ikke når, er boken et enestående dokument. Selv om et mer aktivt arbeid med teksten ville kunne ha løftet beretningene, har boken en viktig plass som et dyddykk i hva det vil si å leve med kreft. Slik sett vil den kunne gi viktige impulser til helsearbeidere.

Audun Myskja
 Senter for livshjelp
 Ski

Spinkel anatomi

Michell Lui Kowal, Louise Pil Mørch
Atlas over bevægeapparatet
 Alle knogler, led og muskler på dansk og latin.
 272 s, ill. København: FADL's Forlag, 2013.
 Pris DKK 400
 ISBN 978-87-7749-702-5

Boken stammer fra en utdanning i Danmark som vi ikke kjenner her hjemme. Utdanningen kalles *Body-sds* eller *Body Self Development's System*. Den ene forfatteren er utdannet Sds-terapeut, den andre er lege.

Boken minner meg om noe jeg har sett hos ulike studenter mange ganger: mer eller mindre hjemmelagde tegninger av én og én muskel med utspring og feste. Noen studenter liker det slik. Ulempen er at skjelett- og muskelsystemet ikke virker slik denne boken kan få oss til å tro. Vi har en meget begrenset evne til å aktivere enkeltmuskler. Nervesystemet aktiverer de motoriske enhetene som kreves for å utføre en bevegelse, bremse den eller holde et ledd i en bestemt stilling. Hvilke motoriske enheter som aktiveres i hvert enkelt tilfelle, varierer med den bevegelsesoppgaven som skal løses. Å lære seg enkeltmuskler på den måten som boken inviterer til, gir en litt gal inngang til styring av bevegelser, dersom det ikke motvirkes av annen informasjon. Teksten er meget sparsom. Det skal den antagelig være i den aktuelle utdanningen, men det gjør at man savner de opplysningene som kan gi en mer korrekt oppfatning av musklens funksjon.

Forfatterne omtaler de ulike strukturene både med sitt danske navn og det latinske. Det er bra med et nasjonalt begrepsapparat, men dansk er på mange måter annerledes enn norsk, og de danske navnene kan lett virke like fremmedartede for nordmenn som de latinske.

Tegningene ser også litt rare ut. Muligens er de laget på en PC. Studenter som skal lære seg musklens utspring og fester, kan ha glede av boken dersom de henter relevant tilleggsinformasjon et annet sted. For andre blir dette for spinkel.

Hans A. Dahl
 Anatomisk avdeling
 Institutt for medisinske basalfag
 Universitetet i Oslo